

Vienlīdzīgas iespējas pārvietoties

Iespējai brīvi pārvietoties ir aizvien lielāka nozīme. Tā ir katra cilvēka neatkarība un brīvība. Brīvi doties pie saviem radiem, uz pasākumiem, neatkarīgi no citu palīdzības izmantot sabiedrisko transportu. Brīva pārvietošanās ir arī ikkatra Eiropas pilsoņa pamattiesības. Eiropa vairāk domā par brīvu pārvietošanos Eiropas Savienības (ES) robežās un, lai šīs tiesības nodrošinātu, ir ieviesusi vairākas regulas un direktīvas, kurās noteikts, ka ikvienam neatkarīgi no viņa invaliditātes ir jābūt pieejamam transportam, jāsaņem visa vajadzīgā informācija, kā arī palīdzība, ja tāda nepieciešama.

Informāciju par transporta pieturām, atiešanas laikiem un pieejamām ērtībām, iespēju iegādāties biļeti gan attālināti, gan klātienē vajag gan teksta formā, gan nosaucot pieturas skaļi, kā arī sniegtot palīdzību iekāpt un izkāpt no transportlīdzekļa. Un tas nenozīmē nešanu pa nepieejamām kāpnēm, tas nozīmē pacēlājus un uzbrauktuves ne tikai cilvēkiem riteņkrēslā, bet ikvienam, kam ir grūtības pārvarēt pakāpienus, kā arī asistentu palīdzību stacijās, lidostās, ostās un autoostās. ES regulas paredz arī to, ka visi palīglīdzekļi ir apdrošināti ceļojumam un to bojājumus sedz transporta pārvadātājs.

Kā ir Latvijā? Mēs esam ES valsts, un uz mums automātiski attiecas visas pieņemtās regulas. Bet tās darbojas tikai gadījumos, kad šķērsojam Latvijas robežu. Tomēr lielākā daļa Latvijas pārvadātāju domā, kā uzlabot pakalpojumus cilvēkiem ar pārvietošanās grūtībām arī iekšzemes satiksmē. Pavisam drīz sāks kursēt jaunie zemās grīdas vilcieni. Ceru, ka tos ar prieku varēs izmantot gan cilvēki ar dažādiem pārvietošanās traucējumiem riteņkrēslā, gan seniori, gan neredzīgi cilvēki. Stacijas tiek aprīkotas ar moderniem tablo, un par vilciena pienākšanu varēs ne tikai dzirdēt, bet arī izlasīt nedzirdīgi un vājdzirdīgi cilvēki. Protams, nebūs šķēršļu, iebraucot vagonā ar riteņkrēslu vai noorientējoties pa vadulām. Arī autobusi arvien vairāk ir pieejami cilvēkiem ar kustību traucējumiem, arī cilvēkiem ar redzes un dzirdes traucējumiem. Droši vien vislabāk regulas darbība ir redzama lidostās, kur pasažierus ar invaliditāti pavada asistenti. Tomēr jāatzīst, ka Latvijā pagaidām nav iekšzemes lidojumu, kā arī iekšzemes kuģu satiksmes.

Transportam ir jābūt ne tikai fiziski, bet arī finansiāli pieejamam. Cilvēkiem ar invaliditāti var būt nepieciešams speciāls aprīkojums vai transporta pakalpojumi, piemēram, riteņkrēsli, pacēlāji vai īpaši pielāgoti transportlīdzekļi, kas mēdz būt dārgi. Tādējādi pieejams transports ir palīdzība nodrošināt, lai cilvēki ar invaliditāti varētu saņemt nepieciešamos pakalpojumus un piedalīties sabiedriskajā dzīvē neatkarīgi no savas finansiālās situācijas.

Tomēr dažiem lasītājiem manas pārdomas var likties nepatīcas, jo cilvēkiem ar pārvietošanās grūtībām vietējie autobusi visbiežāk ir nepieejami, bieži ar nelaiņu šoferi un daudziem citiem šķēršļiem. Gribas ticēt, ka drīz tā būs pagātne, bet pagaidām, pat ja autobuss ir nepieejams vai šoferis neprot vai nevēlas palīdzēt iekāpt, pieprasiet savas tiesības brīvi pārvietoties. Aicinu rakstīt par jūsu tiesību pārkāpumiem gan autopārvadātājam, gan mums uz e-pastu: sustento@sustento.lv, lai varam pieprasīt atbildīgo institūciju rīcību pārkāpumu novēršanai. ▲

Gunta Anča, SUSTENTO valdes priekšsēdētāja

Transportlīdzekļa pielāgošanas pakalpojums

Sociālās integrācijas valsts aģentūra (SIVA) sniedz transportlīdzekļa pielāgošanas pakalpojumu gan par valsts budžeta līdzekļiem, gan par maksu.

Par valsts budžeta līdzekļiem

Valsts apmaksātu transportlīdzekļa pielāgošanas pakalpojumu SIVA nodrošina personām ar invaliditāti, kurām Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija (VDEĀVK) ir noteikusi speciāli pielāgota vieglā automobiļa nepieciešamību.

Par pakalpojumu personai jāveic vienreizēja iemaksa 7,11 EUR apmērā, izņemot ārējos normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos.

Par maksu

SIVA pakalpojumu par maksu nodrošina jebkurai personai saskaņā ar SIVA pakalpojumu cenrādi.

Pakalpojuma saņemšana

Lai saņemtu pakalpojumu, SIVA ar klientu noslēdz rakstisku līgumu.

Fiziskai personai jāiesniedz šādi dokumenti:

- ▲ iesniegums;
- ▲ VDEĀVK vai tās struktūrvienības izsniegta izziņas par speciāli pielāgota vieglā transportlīdzekļa nepieciešamību kopija (prasība neattiecas uz maksas klientu);
- ▲ invaliditātes apliecības kopija;
- ▲ transportlīdzekļa īpašnieka piekrišanas apliecinājums (notariāli apliecinātu vai

turpinājums 2 lpp. »

© Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācija SUSTENTO

Projekts tiek finansēts Latvijas Republikas dotācijas ietvaros, ko administrē Labklājības ministrija.

Par avīzes saturu atbild Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācija SUSTENTO.

Redkolēģija: Gunta Anča, Kaspars Biezais, Līgita Liepiņa, Iveta Neimane, Ineta Osipoviča, Edvīns Fricis Svārs, Kristīne Veispale
Redaktore: Valda Lutiņa

Kontaktinformācija:

Elizabetes iela 57-15, Rīga, LV-1050,

tālrunis 67590437.

e-pasts: sustento@sustento.lv

Mājas lapa: www.sustento.lv

Pārpublicēšanas gadījumā atsauce obligāta.

Avīzes makets un druka SIA "ANDIMAR-J"

* sākums 1. lpp.

transportlīdzekļa īpašnieka personīgi parakstītu, ierodoties SIVA kopā ar klientu un uzrādot personu apliecinošu dokumentu) vai līzīga kompānijas atļauja veikt transportlīdzekļa pielāgošanu, ja klients ir transportlīdzekļa turētājs;

▲ klienta vadītāja apliecības kopija;

▲ transportlīdzekļa reģistrācijas apliecības kopija.

• jāuzrāda šādi dokumenti:

▲ personu apliecinošs dokuments;

▲ VDEĀVK vai tās struktūrvienības izsniegta izziņa par speciāli pielāgota vieglā transportlīdzekļa nepieciešamību (prasība neattiecas uz maksas klientu);

▲ invaliditātes apliecība;

▲ transportlīdzekļa reģistrācijas apliecība;

▲ klienta vadītāja apliecība;

▲ transportlīdzekļa īpašnieka

TRANSPORTLĪDZEKĻA PIELĀGOŠANAS PAKALPOJUMA KOMPENSĀCIJAS APMĒRS

PILNĀ APMĒRĀ IZDEVUMUS KOMPENSĒ, JA:

- Veikts slēdzienā noteiktais transportlīdzekļa pielāgojums
- Veiktā pielāgojuma izmaksas ir vienādas ar maksas cenrādī norādīto cenu
- Veiktā pielāgojuma izmaksas ir mazākas par maksas cenrādī norādīto cenu
- Ir iesniegti visi izdevumus apliecinošie dokumenti un CSDD¹ tehniskās ekspertīzes atzinums

DAĻĒJI IZDEVUMUS KOMPENSĒ, JA:

- Veikts slēdzienā noteiktais transportlīdzekļa pielāgojums
- Veiktā pielāgojuma izmaksas ir lielākas nekā maksas cenrādī norādītā cena - tad veic kompensāciju maksas cenrādī noteiktajā apmērā
- Ir iesniegti visi izdevumus apliecinošie dokumenti un CSDD¹ tehniskās ekspertīzes atzinums

civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas polise;
▲ transportlīdzekļa tehniskās apskates protokols.

Pakalpojuma sniegšanas vieta

Transportlīdzekļu pielāgošana tiek veikta Slokas ielā 61, SIVA koledžas teritorijā, Dubultos, Jūrmalā.

Pieteikšanās:

▲ klātienē Slokas ielā 61,

3. korpusā, 108. kabinetā;

▲ zvanot uz tālruni +371 26419288;

▲ rakstot uz e-pastu normunds.smiltnieks@siva.gov.lv;

▲ aizpildot elektroniskās pieteikšanās formu mājaslapā <https://www.siva.gov.lv/lv/transportlīdzekļa-pielāgošanas-pakalpojums>.▲

Informācija no www.siva.gov.lv

Būt mobilam un aktīvam

Šogad auto pielāgošanas pakalpojumu sācis piedāvāt tehniskās ortopēdijas centrs "UniHaus". Centra galvenais uzdevums ir nodrošināt katram pacientam individuālu pieeju, izziņot un izprotot viņa vēlmes, vajadzības un cenšoties uzlabot viņa dzīves kvalitāti. Speciālisti uzsver to, ka transportlīdzekļa pielāgošanas pakalpojumu varēs nodrošināt vienas dienas laikā, ja iepriekš saņemta informācija par

automašīnu, uzzinātas klienta vajadzības un vēlmes.

Par jauno pakalpojumu – transportlīdzekļa pielāgošanu – un palīglīdzekļiem autovadītājam un pasažieriem ar kustību traucējumiem iepazīstina sertificēts tehniskais ortopēds Oskars Valainis.

Automobiļa pielāgošana

Domāju, ka auto pielāgošana Latvijā vēl *bērna autiņos*. Gribējās to atrisināt, lai cilvēkiem ir vienkāršāk būt mobiliem un aktīviem. Ideja par automašīnu pielāgošanas pakalpojuma izveidošanu

nostiprinājās izstādē Vācijā, kurā šādam pakalpojumam atvēlēja liela zona. Variantu daudz, iespēju daudz, tikai, protams, atšķiras cenas. Valsts finansējums nosedz pašu vienkāršāko. Tad arī mēs izlēmām to piedāvāt: rokas akselerators, rokas bremze, pagriezienu rādītājs labajā pusē, vajadzības gadījumā arī rokas fiksators uz stūres. Šo pakalpojumu piedāvājam ar līdzmaksājumu valsts budžeta finansējumam.

Cilvēkam, kurš vēlas savā transportlīdzeklī rokas vadības sistēmu, jāierodas pie mums, lai izrunātu vajadzīgos pielāgojumus un iesniegtu nepieciešamos dokumentus, arī iesniegumu par līdzmaksājumu. Mūsu mājaslapā ir trīs aizpildāmo dokumentu veidlapas, arī līdzmaksājuma iesnieguma veidlapa. Jebkura auto pielāgošanu var izvēlēties kā valsts finansētu pakalpojumu, bet, ja tas neapmierina vai neder, tad var lemt par līdzmaksājumu un par to naudas summu iegādāties sev vajadzīgo jebkur Eiropas Savienībā.

1. IESNIEGUMS tehniskā palīglīdzekļa piešķiršanai

2. ATZINUMS tehniskā palīglīdzekļa saņemšanai (aizpilda ārstējošais ārsts)

3. Iesniegums par LĪZMAKSĀJUMA mehānismu (visiem tehniskajiem palīglīdzekļiem, aizpilda pacients)

Pie mums centrā var apskatīt rokas vadības sistēmas bāzes komplektu. Ja klients vēlēties papildu ekstrās, ņemsim to vērā. Un tad jau, zinot auto marku un modeli un klienta vajadzības, pasūtīsim vajadzīgo komplektu, ko pēc tam uzstādīsim. Tālāk autovadītājam jānododas uz Ceļu satiksmes drošības direkciju, lai tur reģistrētu izmaiņas transportlīdzeklī.

Palīglīdzekļi autovadītājam un pasažierim

Bez transportlīdzekļa vadības sistēmas nomainās cilvēkam ar kustību traucējumiem mēdz būt nepieciešams arī sēdekļa pagarinājums, kas atvieglo pārsēšanos no automašīnas riteņkrēslā un otrādi. Tas ir tāds kā papildu sēdeklītis automašīnas

iekšpusē, kas pieskrūvēts pie stāvēstieņa un veido vienādu līmeni ar riteņkrēslu. Tas atvieglo dzīvi arī tad, ja rokas nav stipras. Šādu papildu sēdeklīti var ievietot arī pasažiera pusē, ja regulāri jāved cilvēks ar kustību traucējumiem. Šo pakalpojumu gan valsts neapmaksā. Piedāvājumā ir dažādi elektriskie un mehāniskie palīglīdzekļi – lifti un rampas. Vienmēr tiek ņemtas vērā klienta vajadzības un iespējas to ierīkot automašīnā. Tāpat varam piedāvāt pagriežamu sēdekli pasažierim, kas atvieglo iekāpšanu un izkāpšanu.

Ļoti svarīga ir riteņkrēsla fiksācijas sistēmas ierīkošana, jo tā ir drošība pasažierim. Šādu opciju var piemērot riteņkrēslam, kam ir papildu

aprikojums pārvadāšanai transportlīdzeklī, kā arī tam jābūt veiktam avārijas testam. Ir atsevišķu firmu riteņkrēsli, kuriem šāds aprikojums ir standartā. Mēs piedāvājam pakalpojumu klāstu, kas būtiski paplašina klienta iespējas funkcionalitātes atgūšanā un nostiprināšanā. Mūsu ilgstošā sadarbības pieredze ar vadošajiem speciālistiem dažādās nozarēs ļauj operatīvi identificēt cilvēka vajadzības un drīzā laikā piedāvāt problēmas risinājumu. ▲

Adrese: Brīvības gatve 223, Rīga, LV-1039

Tālrunis: +371 29411026

E-pasts: unihaus@unihaus.lv

Izmaiņas reģionālā sabiedriskā transporta izmantošanā

Šogad tiek modernizēta un vienkāršota valsts noteikto braukšanas maksas atvieglojumu izmantošanas kārtība reģionālajā sabiedriskajā transportā. Plānots, ka jaunā sistēma sāks darboties 2023. gada otrajā pusgadā.

Pēc sistēmas modernizācijas valsts noteiktos braukšanas maksas atvieglojumus reģionālajos starppilsētu un vietējās nozīmes autobusu un vilcienu maršrutos pasažieri varēs izmantot, reģistrējot tikai derīgu eID karti. Citas apliecības (piemēram, invaliditātes, daudz bērnu ģimeņu, represēto personu u. c.) šajā sabiedriskajā transportā vairs nebūs nepieciešamas.

Plānotās izmaiņas primāri attieksies uz personām ar 1. un 2. grupas invaliditāti un personām līdz 18 gadu vecumam ar invaliditāti, kas braukšanai reģionālajā sabiedriskajā transportā izmanto valsts noteiktos braukšanas maksas atvieglojumus.

Autotransporta direkcijas valdes priekšsēdētājs **Kristiāns Godiņš**: “Jaunā sistēma vienkāršos pasažieriem atlaides izmantošanu, jo cilvēkiem būs nepieciešama tikai eID karte, kura būs jāreģistrē biļešu tirdzniecības vietā vai pie vadītāja.

Visu pārējo paveiks pati sistēma, tostarp nolasīs, kāda tieši atlaide personai pienākas. Pasažierim vairs nebūs jāinformē transporta vadītājs par pienākošos atlaidi un nevajadzēs arī uzrādīt citas apliecības, kas nereti mēdza pazust, izbalēt un bija grūti salasāmas. Jauno atvieglojumu saņemšanas sistēmu plānojam ieviest pakāpeniski, līdz ar to visiem pasažieriem ir pietiekošs laiks pieteikties vai nomainīt savu eID karti. Tomēr aicinām to neatlikt uz pēdējo brīdi un saņemt eID karti savlaicīgi.”

Pasažieriem, kuriem vēl joprojām nav savas eID kartes, to iespējams saņemt jebkurā no 29 Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (PMLP) nodaļām **rindas kārtībā. Klientu ērtībai ieviesta iespēja konkrētajā dienā iestāties rindā attālināti, izmantojot Qticket mobilo lietotni.** Plašāk par eID karšu saņemšanu iespējams uzzināt, zvanot uz PMLP informatīvo tālruni: +371 67209400.

Pēc jaunas kartes jānododas arī tiem eID kartes īpašniekiem, kuriem **karte ir izsniegta līdz 2019. gada 1. septembrim.** Šajās kartēs nav pieejama Autorizētās identifikācijas sīklietotne (AIF), un tāpēc ir nepieciešams saņemt jaunu eID karti, lai arī turpmāk varētu izmantot

valsts noteiktos braukšanas maksas atvieglojumus reģionālās nozīmes sabiedriskajā transportā.

Ja eID karte ir izsniegta laikposmā **no 2019. gada 2. septembra līdz 2021. gada 27. decembrim**, tajā nepieciešams aktivizēt braukšanas maksas atvieglojumu saņemšanas funkcionalitāti. Ņemot līdzi eID kartes PIN kodus, to ir iespējams izdarīt gan Ceļu satiksmes drošības direkcijas Klientu apkalpošanas centros un PMLP, gan arī kādā no Valsts un pašvaldību vienoto klientu apkalpošanas centriem. Ja eID kartes PIN kodi ir nozaudēti, tad karti būs iespējams aktivizēt tikai kādā no PMLP nodaļām.

Braukšanas maksas atvieglojumu saņemšanai pilnībā gatavas ir visas eID kartes, kas ir izdotas **no 2021. gada 28. decembra.** Šo karšu īpašnieki varēs saņemt visus pienākošos braukšanas atvieglojumus, izmantojot savas eID kartes, kolīdz jaunā sistēma sāks darboties.

Plašāk iepazīties ar aktuālo informāciju par braukšanas maksas atvieglojumu saņemšanas jauno kārtību iespējams Autotransporta direkcijas mājaslapas sadaļā “Braukšanas maksas atvieglojumi”: <https://www.atd.lv/lv/braukšanas-maksas-atvieglojumi>. ▲

Viktors Zaķis, Valsts SIA “Autotransporta direkcija” sabiedrisko attiecību vadītājs

TRANSPORTLĪDZEKĻA REĢISTRĀCIJA

Ceļu satiksmes drošības direkcijā (CSDD) pēc transportlīdzekļa pielāgošanas:

- jāveic tehniskā ekspertīze pēc 1. kategorijas pārbūves transportlīdzekļa kategorijai atbilstošā tehniskās apskates stacijā;
- pēc tehniskās ekspertīzes atzinuma saņemšanas transportlīdzekļa īpašnieks (turētājs) veikto pārbūvi ne vēlāk kā piecu dienu laikā reģistrē kādā no CSDD klientu apkalpošanas centriem. ▲

Uzlabojumi un cilvēciskums palīdz

Pārvietošanās ar sabiedrisko transportu cilvēkiem ar redzes grūtībām dažkārt ir liels izaicinājums. Kā zināt, kurš transportlīdzeklis ir apstājies pieturvietā? Vai tas dodas maršrutā vai uz depo? Vai vadītājs mani ir pamanījis? Vai transportlīdzeklis, ko gaidu, vispār pienāks? Kā tikt galā šādās situācijās?

Jaunākais sabiedriskais transports ir

apriekots ar ārējiem skaļruņiem, kas ļauj man saklausīt transportlīdzekļa numuru, veidu un galamērķi. Tas palīdz.

Ja pieturvietā apstājas transportlīdzeklis bez šāda skaļruņa, jāpaļaujas uz apkārtējo cilvēku atsaucību un godaprātu; diemžēl nereti citi netic, ka man ir redzes traucējumi, un tāpēc neatbild.

Priecājos, ka arvien retāk transportā atskan kļūdaini paziņojumi par nākamo pieturu. Saprotu, ka tas saistīts ar tehnoloģiju attīstību.

Braucienā ērtāku padara arī viegli pamanāmais rokturu dzeltenais krāsējums un taktilie apzīmējumi.

Arvien biežāk sabiedriskā transporta vadītāji atpazīst mūs, vājredzīgus un neredzīgus pasažierus, un labprāt sniedz nepieciešamo atbalstu, t. i., noskaidro, vai pasažieris vēlas braukt ar konkrēto transportlīdzekli, uzzina vēlamo galamērķi, kā arī, ja nepieciešams, palīdz sameklēt sēdvietu.

Dažkārt jūtamas neērtības sagādā nenotikuši maršruta reisi.

Priecājos par esošajiem uzlabojumiem un novēlu turpināt sabiedriskā transporta attīstību!▲

Līga Ķikute, Rīgas Vājredzīgo un Neredzīgo biedrības “Redzi mani” valdes priekšsēdētāja

Meklēju risinājumus pats

Ziema cilvēkam ar kustību traucējumiem ir sava veida pārbaudījums. Tā kā ziemā bija un būs sniegs, tad tam arī jāgatavojas. Būvējot savu māju, paredzēju vietu automašīnai pie mājas durvīm un izveidoju bruģa apsildi. Snigšanas laikā to ieslēdzu, un nokļūšana no/uz auto nesagādā grūtības un ir droša. Apsilde ir arī zem vārtiem, lai tie atvērtos un aizvērtos netraucēti. Jebkurā Latvijas pilsētā vai vietā ziemā sniega laikā varu pārvietoties tikai ar kāda palīdzību, tāpēc to daru galējas nepieciešamības apstākļos.

Reizēm izmantoju elektrisko vilcējriteni, bet sniegā arī tas var iestigt.

Lai iepirktos vai risinātu kādas citas klātienē lietas, cenšos izmantot stāvvietu zem jumta, piemēram, lielajos tirdzniecības centros. Ziemā pie tiem bieži var redzēt, ka speciālās stāvvietas cilvēkiem ar kustību traucējumiem tiek izmantotas sniega glabāšanai. Tas ir nožēlojami.

Jāatzīst gan, ka Latvija nav vienīgā vieta, kur tā notiek, jo norvēģu kolēģi arī sūdzas par to. Kaut kādi kompromisi jāmeklē...

Covid-19 pandēmijas laikā strauji attīstījās piegādes pakalpojumi un iespēja pirkumus saņemt, neizkāpjot no auto. Bieži vien, piebraucot pie vajadzīgās vietas, zvanu pakalpojuma sniedzējam vai pārdevējam, un man vajadzīgo iznes. Cilvēki ir atsaucīgi – vajag palūgt un visu var sarunāt.

Pirms kāda laika ar “Circle K Latvia” izrunājām degvielas uzpildes situāciju, un viņi ieviesa pakalpojumu – degvielas uzpildi, neizkāpjot no auto. Ir tikai jāsavzvana attiecīgās DUS operators, un viņš iznāks uzpildīt degvielu.▲

Mārtiņš Karnītis, Latvijas Muguras smadzeņu bojājumu biedrības valdes loceklis

